

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 214/2016-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Pavlom Sitárom, Advokátska kancelária SITÁR & SALOKA, Zvonárska 8, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11 Co 705/2014 zo 14. októbra 2015 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 13 C 208/2003 z 26. marca 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. februára 2016 elektronicky a 12. februára 2016 poštou doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 Co 705/2014 zo 14. októbra 2015 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 13 C 208/2003 z 26. marca 2014. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 10. februára 2016.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola žalovanou v konaní, v ktorom sa žalobcovia (Bytový podnik Mesta Košice, s. r. o., a mesto Košice) voči nej domáhali vypratania nebytového priestoru. Sťažovateľka sa zasa vzájomnou žalobou domáhala zaplata sumy 132 775,68 € s prísl. za zhodnotenie nehnuteľnosti, ako aj sumy 400 920 € ako ušlého zisku v dôsledku omeškania žalobcov uzatvoriť nájomnú zmluvu na dobu určitú.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 13 C 208/2003-284 z 26. marca 2014 bolo žalobe o vypratanie nebytového priestoru vyhovené a vzájomná žaloba sťažovateľky bola zamietnutá.

Rozsudkom krajského súdu č. k. 11 Co 705/2014-317 zo 14. októbra 2015 bol rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti sťažovateľky vypratať nehnuteľnosť, ako aj vo výroku o zamietnutí protižaloby o zaplata sumy 132 775,68 € potvrdený a vo výroku o zamietnutí protižaloby o zaplata 400 920 € bol zrušený s tým, že v rozsahu zrušenia bola vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Podľa názoru sťažovateľky výrokom o povinnosti vypratať nebytový priestor došlo k porušeniu jej označených práv podľa ústavy a dohovoru, a to z dôvodu svojvôle pri aplikácii právnych noriem rozhodných pre posúdenie charakteru prenajatého priestoru. Okresný súd sa v konaní opakovane zaoberal otázkou posúdenia charakteru prenajatého priestoru, k čomu vykonal aj rozsiahle dokazovanie. Podľa názoru sťažovateľky bolo preukázané, že sporný priestor nie je nebytovým priestorom, ale bytom. Okresný súd potom, čo mal za preukázané, že nejde o nebytový priestor, prestal sa touto otázkou zaoberať, sporný priestor svojvoľne (v rozpore s vykonaným dokazovaním) posúdil ako nebytový a následne aplikoval nesprávne právne normy. Krajský súd napriek tomu, že sťažovateľka

v podanom odvolaní napádala práve svojvoľné posúdenie charakteru spornej nehnuteľnosti, bez ďalšieho nepreskúmateľný a arbitrárny rozsudok okresného súdu potvrdil.

Otázka posúdenia charakteru spornej nehnuteľnosti bola podľa sťažovateľky kľúčová pre následnú aplikáciu právnych noriem. Sťažovateľka podľa jej názoru preukázala, že sporný priestor bol daný do užívania ako byt, a taktiež preukázala, že nedošlo k vydaniu kolaudačného rozhodnutia, ktorým by bol sporný priestor daný do užívania ako nebytový priestor. Následne preto nebolo možné aplikovať na právne vzťahy účastníkov konania právne normy týkajúce sa nájmu nebytových priestorov. Z odôvodnenia rozsudkov okresného súdu a krajského súdu podľa názoru sťažovateľky nie je možné zistiť, prečo a na základe akých vykonaných dôkazov považovali za preukázané, že sporný priestor je nebytovým priestorom.

V skutočnosti na právne vzťahy účastníkov bolo potrebné podľa sťažovateľky aplikovať iné právne normy z dôvodu, že sťažovateľka užívala sporný priestor, ktorý je bytom, a preto konkludentne vznikol nájomný vzťah k bytu. Na túto argumentáciu sťažovateľky všeobecné sudy žiadnym spôsobom nereagovali a v rozpore s vykonaným dokazovaním vydali svojvoľné a nepreskúmateľné rozhodnutia.

Podľa názoru sťažovateľky došlo aj k svojvoľnému odmietnutiu vykonať dôkaz súdnym znalcom, ktorý by kvalifikovane zodpovedal otázku, ako sa zmenila hodnota nehnuteľnosti po vykonaní investícií zo strany sťažovateľky. Sťažovateľka je toho názoru, že okresný súd bez náležitého odôvodnenia takéto dokazovanie nevykonal a vzájomnú žalobu sťažovateľky zamietol. Krajský súd napriek tomu, že sťažovateľka v podanom odvolaní uvedenú vadu konania namietala, svojvoľný a nepreskúmateľný rozsudok okresného súdu o zamietnutí vzájomnej žaloby o zaplatenie 132 775,68 € potvrdil. Pritom medzi účastníkmi konania podľa sťažovateľky nebolo sporné, že sťažovateľka vykonala investície do nehnuteľnosti, a spornou bola len suma, o ktorú sa nehnuteľnosť zhodnotila. Sťažovateľka totiž nežiadala o zaplatenie sumy 132 775,68 € z titulu vynaložených investícií, ale žiadala o zaplatenie protihodnoty toho, o čo sa zvýšila hodnota nehnuteľnosti podľa § 667 ods. 1 poslednej vety Občianskeho zákonníka. Krajský súd sa však podľa sťažovateľky stotožnil so svojvoľným záverom okresného súdu o neunesení povinnosti preukázať investície do nehnuteľnosti a námietkou bezdôvodného odmietnutia doplnenia dokazovania sa ani nezaoberal.

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné práva [redacted] (...) vlastniť majetok podľa článku 20 ods. 1, právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy a právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, rozsudkom Krajského súdu v Košiciach, č. k. 11 Co 705/2014-317 zo 14. októbra 2015, v spojení s rozsudkom Okresného súdu Košice I, č. k. 13C/208/2003-284 z 26. marca 2014, porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č. k. 11Co/705/2014–317 zo 14. októbra 2015 sa zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

[redacted] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia advokátom, ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný zaplatiť, na účet právneho zástupcu, do jedného mesiaca od právoplatnosti toho nálezu.“

II.

Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu č. k. 13 C 208/2003-284 z 26. marca 2014 inter alia vyplýva, že mesto Košice ako jeden zo žalobcov vo svojom vyjadrení k vzájomnej žalobe sťažovateľky uviedlo, že sťažovateľka v konaní nepredložila žiadne dôkazy, z ktorých by vyplýval rozsah a hlavne zaplatenie či už opráv, alebo rekonštrukčných prác na predmete nájmu.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 11 Co 705/2014-317 zo 14. októbra 2015, ktorý bol podľa rukou písaného dátumu doručený právnemu zástupcovi sťažovateľky 10. decembra 2015, vyplýva, že ním krajský súd jednak zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 13 C 208/2003-284 z 26. marca 2014 vo výroku o zamietnutí vzájomnej žaloby sťažovateľky o 400 920 € a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, ale tiež rozsudok potvrdil vo zvyšnom rozsahu, okrem výroku o zastavení konania.

Podľa názoru krajského súdu otázka, či sporný priestor je bytom alebo nebytovým priestorom, nemá zásadný význam na rozhodnutie o povinnosti sťažovateľky priestor vypratať. Vychádzajúc zo znenia § 1 písm. b) zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 116/1990 Zb.“), tento zákon sa vzťahuje aj na byty, pri ktorých bol udelený súhlas na ich užívanie na

nebytové účely, pričom poznámka 1 odkazuje na § 57 ods. 2 zákona č. 41/1964 Zb. o hospodárení s bytmi v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 41/1964 Zb.“). Vzhľadom na to, aj keby tvrdenie sťažovateľky, že sporný priestor je bytom (v súvislosti s ktorým príslušnými úradmi dosiaľ nebolo vydané rozhodnutie o zmene účelu jeho užívania na nebytové účely), bolo pravdivé, že na nájom daného priestoru je potrebné aplikovať ustanovenie zákona č. 116/1990 Zb. Dôvodom je súhlas mestskej časti Košice-Staré Mesto s prenajatím sporného priestoru vyslovený v rozhodnutí č. 9726/93/Kr. z 19. decembra 1993, a to na účely predaja drobného spotrebného a drogistického tovaru, teda s jeho užívaním na nebytové účely. Neprichádza preto do úvahy uzavretie platnej zmluvy o nájme sporného priestoru v ústnej forme, prípadne konkludentne, tak ako argumentovala sťažovateľka, pretože podľa § 3 ods. 4 zákona č. 116/1990 Zb. zmluva o nájme sporného priestoru pod následkom neplatnosti musí mať písomnú formu a musí obsahovať náležitosti ustanovené v odseku 3 tohto zákonného ustanovenia, teda dohodu o predmete a účele nájmu, o výške a splatnosti nájomného a o spôsobe jeho platenia. Na zdôraznenie správnosti výroku o vypratání treba poukázať na prejednávaciu zásadu, podľa ktorej je vecou sporových strán tvrdiť rozhodné skutočnosti a navrhovať pre ne dôkazy. Sporové strany majú teda jednak povinnosť tvrdiť rozhodné skutočnosti, ale rovnako aj navrhovať pre ne dôkazy. Z ustanovenia § 120 Občianskeho súdneho poriadku sa vyvodzuje tzv. dôkazné bremeno ako procesná zodpovednosť účastníkov za výsledok konania. Dôkazné bremeno postihuje toho účastníka, v ktorého záujme je, aby určitá skutočnosť rozhodná podľa hmotného práva bola v konaní preukázaná tak, aby ju súd uznal ako pravdivú. Rozsah dôkazného bremena (okruh skutočností, ktoré musí účastník preukázať) zásadne určuje hmotno-právna norma, ktorá má byť na sporný vzťah aplikovaná. Na základe uvedeného treba konštatovať, že sťažovateľka neunesla dôkazné bremeno o ňou tvrdenej skutočnosti, že sporný priestor má charakter bytového priestoru. Preto za daného stavu s poukazom na zápis v liste vlastníctva, v ktorom je predmetný priestor evidovaný ako nebytový, treba tento údaj považovať za záväzný a hodnoverný, lebo nebol dosiaľ vyvrátený.

Neopodstatnená je aj námietka sťažovateľky proti zamietnutiu jej vzájomnej žaloby o 132 775,68 €. Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že sťažovateľka tento nárok uplatnila z titulu investícií vložených do nebytového priestoru vlastnícky patriaceho jednému

zo žalobcov (mestu Košice), ako to vyplýva z jej podania na č. 1. 78. Sťažovateľka na svoje tvrdenia neoznačila žiadne dôkazy, preto správne okresný súd jej vzájomnú žalobu v tejto časti zamietol pre neunesenie dôkazného bremena (§ 120 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku).

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

1. Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 13 C 208/2003 z 26. marca 2014, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v danom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba tiež poznamenať, že sťažovateľka možnosť podať odvolanie aj využila.

2. Sťažnosť v tej časti, ktorá smeruje proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 11 Co 705/2014 zo 14. októbra 2015, treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného

predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natol'ko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Vo vzťahu k výroku o povinnosti sťažovateľky vypratať nebytové priestory táto poukazuje na svojvôľu pri aplikácii právnych noriem v otázke posúdenia charakteru prenajatého priestoru, ktorý treba podľa nej považovať za bytový, a na ktorý preto nebolo možné aplikovať zákon č. 116/1990 Zb. Z odôvodnenia rozsudkov všeobecných súdov nie je podľa nej možné zistiť, prečo a na základe akých dôkazov považovali sudy sporný priestor za nebytový priestor.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno sťažovateľkinu argumentáciu akceptovať. Krajský súd dostatočne a ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil, prečo podľa jeho právneho názoru bolo treba na sporný priestor aplikovať zákon č. 116/1990 Zb.

Sťažovateľka bez toho, aby s argumentáciou krajského súdu konkrétne polemizovala, len vo všeobecnej rovine trvá na tom, že nebolo možné aplikovať zákon č. 116/1990 Zb. na priestory, ktoré podľa vykonaného dokazovania boli bytovými priestormi. Celkom pritom ignoruje konkrétnu argumentáciu krajského súdu, podľa ktorej aj keby šlo o bytový priestor, i tak by bolo potrebné právny vzťah posúdiť podľa zákona č. 116/1990 Zb.

Z pohľadu ústavného súdu možno konštatovať, že argumentácia krajského súdu nejaví známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti, na čom nič nemení ani skutočnosť, že sťažovateľka má na vec odlišný názor. Nebolo úlohou ústavného súdu nahrádzať chýbajúcu konkrétnu protiargumentáciu zo strany sťažovateľky hypotetickými úvahami o tom, čo by bolo možné tejto argumentácii prípadne vytknúť.

Vo vzťahu k výroku o zamietnutí vzájomnej žaloby sťažovateľky o zaplatenie sumy 132 775,68 € poukazuje sťažovateľka najmä na to, že okresný súd svojvoľne odmietol vykonať znalecké dokazovanie na ustálenie zmeny hodnoty nehnuteľnosti jej investíciami, hoci medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že sťažovateľka investície vykonala, a sporná bola len suma, o ktorú sa nehnuteľnosť zhodnotila.

Ani túto námietku sťažovateľky nepovažuje ústavný súd za akceptovateľnú.

Z rozsudku okresného súdu možno zistiť, že nezodpovedá skutočnosti základná premisa sťažovateľky, podľa ktorej medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že sťažovateľka investície vykonala. Práve naopak, jeden zo žalobcov vykonanie investícií spochybnil s poukazom na to, že sťažovateľka nepredložila žiadne dôkazy, z ktorých by vyplýval rozsah a hlavne zaplatenie opráv alebo rekonštrukčných prác na predmete nájmu. Nešlo teda o nespornú skutočnosť.

Za daného stavu zaťažovalo sťažovateľku dôkazné bremeno vykonanie investícií preukázať. Takéto dokazovanie však sťažovateľka nenavrhol vykonať, resp. takéto dôkazy nepredložila. Požadovala iba vykonanie znaleckého dokazovania na preukázanie zhodnotenia nehnuteľnosti vykonanými investíciami, hoci takýto dôkaz logicky prichádzal do úvahy len potom, čo by najprv preukázala samotné uskutočnenie tvrdených investícií. I tu preto platí, že úvahy krajského súdu nemožno považovať za arbitrárne, ale ani za zjavne neodôvodnené.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2016